ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα) της 4ης Ιουλίου 1990 *

Στην υπόθεση C-117/89,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Bundessozialgericht προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Klaus Jürgen Kracht

και

Bundesanstalt für Arbeit,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 73 και 76 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83, της 2ας Ιουνίου 1983 (ΕΕ L 230, σ. 6),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Sir Gordon Slynn, πρόεδρο τμήματος, R. Joliet και G. C. Rodríguez Iglesias, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: W. Van Gerven
γραμματέας: J. A. Pompe, βοηθός γραμματέας

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπουμένη από τον Pier Giorgio Ferri, avvocato dello Stato,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένη από τους Δημήτριο Γκουλούση και Jörn Pipkorn, μέλη της νομικής της υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις που ανέπτυξαν η κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, εκπροσωπουμένη από τον J. Karl, σύμβουλο του Υπουργείου Οικονομικών Υποθέσεων, και η Επιτροπή, κατά τη συνεδρίαση της 8ης Μαρτίου 1990,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 29ης Μαρτίου 1990,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με Διάταξη της 22ας Φεβρουαρίου 1989, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 10 Απριλίου 1989, το Bundessozialgericht υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, δύο ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 76 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83, της 2ας Ιουνίου 1983 (ΕΕ L 230, σ. 6).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Kracht και του Bundesanstalt für Arbeit σχετικής με την άρνηση καταβολής οικογενειακών επιδομάτων.

3 Ο Kracht εργάζεται ως μισθωτός εντός του πεδίου εδαφικής εφαρμογής του Bundeskindergeldgesetz (γερμανικού ομοσπονδιακού νόμου περί οικογενειακών επιδομάτων). Η σύζυγός του, ιταλικής ιθαγένειας, κατοικεί στην Ιταλία με τα τέκνα τους Marco, που γεννήθηκε στις 3 Μαΐου 1964, και Lukas Oliver, που γεννήθηκε στις 11 Μαρτίου 1966. Εργάζεται σε τράπεζα του Μιλάνου.

4 Η Kracht έλαβε οικογενειακά επιδόματα, βάσει του ιταλικού δικαίου, για τους δύο υιούς της, μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1983, διότι μετά την ημερομηνία αυτή έπαυσε να ζητεί την καταβολή τους. Η Kracht δεν ζήτησε, επίσης, την καταβολή οικογενειακών επιδομάτων από τον αρμόδιο ιταλικό φορέα όταν τον Σεπτέμβριο του 1986 ο Lukas Oliver ξανάρχισε τις σπουδές του.

5 Μετά την άρνηση του Bundesanstalt für Arbeit, καθού της κύριας δίκης, να του καταβάλει οικογενειακά επιδόματα, ο Kracht προσέφυγε στο Sozialgericht Oldenburg, το οποίο με απόφαση της 12ης Ιουνίου 1987 ακύρωσε τις απορριπτικές αποφάσεις. Με την απόφασή του της 22ας Σεπτεμβρίου 1987 το Landessozialgericht Niedersachsen απέρριψε την έφεση που άσκησε το Bundesanstalt für Arbeit κατά της αποφάσεως που το υποχρέωνε να καταβάλλει μονίμως οικογενειακά επιδόματα για τον Marco από 1ης Ιανουαρίου 1984 και για τον Lukas Oliver από 1ης Σεπτεμβρίου 1986. Με Διάταξη της 22ας Φεβρουαρίου 1989 το δεύτερο τμήμα του Bundessozialgericht, ενώπιον του οποίου ασκήθηκε αναίρεση, ανέστειλε τη διαδικασία και ζήτησε από το Δικαστήριο να αποφανθεί προδικαστικώς επί των εξής ερωτημάτων:

« 1) Αναστέλλεται το δικαίωμα επί των παροχών που προβλέπει το άρθρο 73 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, βάσει του άρθρου 76 του εν λόγω κανονισμού, στην περίπτωση κατά την οποία ο μόνος λόγος για τον οποίο δεν καταβάλλονται πλέον οικογενειακές παροχές ή επιδόματα στο κράτος εντός του οποίου κατοικούν τα μέλη της οικογένειας είναι ότι δεν ζητήθηκε η καταβολή τους;

2) Αναστέλλεται το δικαίωμα επί των παροχών που προβλέπει το άρθρο 73 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, βάσει του άρθρου 76 του εν λόγω κανονισμού, στην περίπτωση κατά την οποία ο μόνος λόγος για τον οποίο οι οικογενειακές παροχές ή επιδόματα δεν καταβάλλονται πλέον στο κράτος εντός του οποίου κατοικούν τα μέλη της οικογένειας είναι ότι από ένα χρονικό σημείο, που επελέγη αυθαιρέτως, έπαυσε να ζητείται η καταβολή τους; »

6 Στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση αναπτύσσονται διεξοδικώς τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης, η εξέλιξη της διαδικασίας και οι παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται κατωτέρω παρά μόνο καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

7 Επιβάλλεται να εξεταστούν από κοινού τα δύο ερωτήματα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο και με τα οποία ερωτάται κυρίως αν, δυνάμει του άρθρου 76 του κανονισμού 1408/71, αναστέλλεται το κατά το άρθρο 73 του ιδίου κανονισμού δικαίωμα επί παροχών όταν οι οικογενειακές παροχές ή επιδόματα δεν οφείλονται πλέον στο κράτος εντός του οποίου κατοικούν τα μέλη της οικογένειας για τον μοναδικό λόγο ότι δεν υποβλήθηκε καθόλου ή δεν ανανεώθηκε η αίτηση για τη χορήγησή τους.

8 Το άρθρο 73, παράγραφος 1, του προαναφερθέντος κανονισμού 1408/71, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 2001/83, ορίζει:

« *Μισθωτοί*

1. Ο μισθωτός που υπάγεται στη νομοθεσία κράτους μέλους, εκτός της Γαλλίας, δικαιούται οικογενειακών παροχών για τα μέλη της οικογένειάς του που κατοικούν στο έδαφος άλλου κράτους μέλους κατά τη νομοθεσία του πρώτου κράτους, σαν να κατοικούσαν τα μέλη αυτά στο έδαφός του. »

9 Το άρθρο 76 του εν λόγω κανονισμού, όπως τροποποιήθηκε, προβλέπει:

« *Κανόνες προτεραιότητας σε περίπτωση σωρεύσεως δικαιωμάτων οικογενειακών παροχών ή επιδομάτων δυνάμει των διατάξεων των άρθρων 73 ή 74 και λόγω της ασκήσεως επαγγελματικής δραστηριότητας στη χώρα κατοικίας των μελών της οικογένειας*

Το δικαίωμα οικογενειακών παροχών ή επιδομάτων που οφείλονται κατά τις διατάξεις των άρθρων 73 ή 74 αναστέλλεται αν, λόγω της ασκήσεως επαγγελματικής δραστηριότητας, οφείλονται επίσης οικογενειακές παροχές ή επιδόματα δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου κατοικούν τα μέλη της οικογένειας. »

10 Καταρχάς, πρέπει να τονιστεί ότι το άρθρο 76, παράγραφος 2, του κανονισμού 1408/71, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3427/89 του Συμβουλίου, της 30ής Οκτωβρίου 1989 (ΕΕ L 331, σ. 1), που παρέχει τη δυνατότητα στο κράτος μέλος απασχολήσεως να αναστέλλει το δικαίωμα επί οικογενειακών παροχών όταν δεν υποβάλλεται αίτηση χορηγήσεως παροχών στο κράτος μέλος εντός του οποίου κατοικούν τα μέλη της οικογένειας, έχει εφαρμογή μετά την 1η Μαΐου 1990. Συνεπώς, δεν επηρεάζει την απάντηση στα ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο.

11 Επιβάλλεται, επίσης, να τονιστεί ότι όπως προκύπτει από τις αποφάσεις της 13ης Νοεμβρίου 1984, Salzano (191/83, Συλλογή 1984, σ. 3741) και της 23ης Απριλίου 1986, Ferraioli (153/84, Συλλογή 1986, σ. 1401), η αναστολή του δικαιώματος επί οικογενειακών παροχών οφειλομένων εντός του κράτους μέλους απασχολήσεως ενός των γονέων επέρχεται μόνον εφόσον ο άλλος γονέας κατοικεί μαζί με τα τέκνα σε άλλο κράτος μέλος όπου ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα χωρίς όμως να λαμβάνει οικογενειακά επιδόματα για τα τέκνα, επειδή δεν συγκεντρώνει όλες τις προϋποθέσεις που απαιτούνται κατά τη νομοθεσία του εν λόγω κράτους μέλους, για την είσπραξη των εν λόγω επιδομάτων, περιλαμβανομένης της προϋποθέσεως της προηγουμένης υποβολής αιτήσεως.

12 Ωστόσο, το εθνικό δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να επανεξετάσει την ερμηνεία αυτή καθόσον, κατά τη γνώμη του, το άρθρο 76 του κανονισμού 1408/71 συνιστά επιτακτικό κανόνα προτεραιότητας, την εφαρμογή του οποίου δεν μπορεί να εμποδίσει η βούληση του δικαιούχου. Κατά την προφορική διαδικασία η κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας υποστήριξε την ίδια άποψη. Τόνισε ότι με τη μη παροχή δυνατότητας επιλογής στον δικαιούχο αποφεύγονται πρακτικές δυσχέρειες, όπως π. χ. η δυνατότητα του δικαιούχου να μεταβάλλει την κατανομή των οικονομικών βαρών ή να σωρεύει τις παροχές του κράτους κατοικίας της οικογένειας και του κράτους απασχολήσεως, χωρίς δυσμενείς για τον ίδιο συνέπειες, καθόσον, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, το κράτος απασχολήσεως οφείλει να καταβάλλει τη διαφορά όταν οι παροχές που προβλέπει είναι υψηλότερες από τις προβλεπόμενες στο κράτος εντός του οποίου κατοικεί η οικογένεια του διακινουμένου εργαζομένου. Τέλος, υπογράμμισε ότι, κατά τη νέα διατύπωσή του, το άρθρο 76 αποτελεί απλό κανόνα ερμηνείας που αίρει τις υφιστάμενες στον τομέα αυτό αμφιβολίες και όχι νέα διάταξη.

13 Τα επιχειρήματα αυτά δεν μπορούν να γίνουν δεκτά.

14 Όπως επανειλημμένως υπογράμμισε το Δικαστήριο, η ερμηνεία των κανονισμών που εκδίδει το Συμβούλιο στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως των διακινουμένων εργαζομένων πρέπει να γίνεται βάσει του σκοπού του άρθρου 51 της Συνθήκης ΕΟΚ, που συνίσταται στη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων. Η ερμηνεία που δίδουν στο άρθρο 76 οι προαναφερθείσες αποφάσεις είναι σύμφωνη προς τον σκοπό αυτό.

15 Πράγματι, το Δικαστήριο ερμήνευσε το άρθρο 76 υπό την έννοια ότι αποσκοπεί στον περιορισμό της δυνατότητας σωρεύσεως επιδομάτων. Υπό την έννοια αυτή, το εν λόγω άρθρο αποτελεί συμπλήρωμα του άρθρου 73 του ιδίου κανονισμού, σκοπός του οποίου είναι να διευκολύνει τους διακινουμένους εργαζομένους να λαμβάνουν οικογενειακά επιδόματα στο κράτος στο οποίο εργάζονται, στην περίπτωση κατά την οποία η οικογένειά τους δεν έχει μετακινηθεί μαζί τους.

16 Αντιθέτως, αν η διάταξη αυτή ερμηνευόταν ως επιτακτικός κανόνας προτεραιότητας, όπως υποστηρίζει η γερμανική κυβέρνηση, θα είχε ως αποτέλεσμα τον περιορισμό των διευκολύνσεων που παρέχονται στους διακινουμένους εργαζομένους δυνάμει του προαναφερθέντος άρθρου 73.

17 Τέλος, δεν μπορεί να γίνει δεκτή η άποψη της κυβερνήσεως της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ότι το άρθρο 76 του κανονισμού 1408/71, όπως τροποποιήθηκε με τον προαναφερθέντα κανονισμό 3427/89, αποβλέπει αποκλειστικώς στη διασαφήνιση μιας νομικής καταστάσεως που είχε γίνει αντικείμενο των πλέον διισταμένων ερμηνειών, καθόσον σαφώς αντιβαίνει στο άρθρο 3 του κανονισμού 3427/89, κατά το οποίο το άρθρο 76, όπως τροποποιήθηκε, έχει εφαρμογή από 1ης Μαΐου 1990, ενώ όλες οι υπόλοιπες διατάξεις του εν λόγω κανονισμού άρχισαν να εφαρμόζονται από 15ης Ιανουαρίου 1986.

18 Συνεπώς, στο εθνικό δικαστήριο πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 76 του κανονισμού 1408/71, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 2001/83, της 2ας Ιουνίου 1983, έχει την έννοια ότι το δικαίωμα επί των προβλεπομένων στο άρθρο 73 του ιδίου κανονισμού παροχών δεν αναστέλλεται στην περίπτωση που οι παροχές ή τα επιδόματα δεν οφείλονται πλέον στο κράτος εντός του οποίου κατοικούν τα μέλη της οικογένειας για τον μόνο λόγο ότι δεν υποβλήθηκε ή δεν ανανεώθηκε η αίτηση για χορήγηση των εν λόγω παροχών.

Επί των δικαστικών εξόδων

19 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν οι κυβερνήσεις της Γερμανίας και της Ιταλίας και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η διαδικασία έχει, ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης, τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος, που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το Bundessozialgericht με Διάταξη της 22ας Φεβρουαρίου 1989 αποφαίνεται:

Το άρθρο 76 του κανονισμού 1408/71, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 2001/83, της 2ας Ιουνίου 1983, έχει την έννοια ότι το δικαίωμα επί των προβλεπομένων στο άρθρο 73 του ιδίου κανονισμού παροχών δεν αναστέλλεται στην περίπτωση που οι παροχές ή τα επιδόματα δεν οφείλονται πλέον στο κράτος εντός του οποίου κατοικούν τα μέλη της οικογένειας για τον μόνο λόγο ότι δεν υποβλήθηκε ή δεν ανανεώθηκε η αίτηση για χορήγηση των εν λόγω παροχών.

Gordon Slynn Joliet Rodríguez Iglesias

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 4 Ιουλίου 1990.

Ο γραμματέας

J.-G. Giraud

Ο πρόεδρος του πρώτου τμήματος

Gordon Slynn